

JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 14. juni 2017
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Helga Lund Laursen
Sagsnr.: 2017-0030-5390
Dok.: 2302470

Hermed sendes supplerende besvarelse af spørgsmål nr. 438 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 8. marts 2017. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Skaarup.

Søren Pape Poulsen

/

Helga Lund Laursen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 438 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere artiklen ”Pape skal forklare: Politiet fredede betjent i kæmpe Nazi-sag” fra Ekstra Bladet den 28. februar 2017?”

Svar:

Justitsministeriet besvarede spørgsmålet den 7. april 2017. Ministeriet oplyste i den forbindelse, at ministeriet havde anmodet Københavns Politi om en gennemgang af hændelsesforløbet i sagen om tyveri af arkivalier fra Rigsarkivet, og at ministeriet, når gennemgangen forelå, ville oversende den til Retsudvalget.

Justitsministeriet har nu modtaget en udtalelse fra Rigspolitiet, der på baggrund af oplysninger fra Københavns Politi bl.a. har oplyst følgende:

Tyverisagens anmeldelse

Statens Arkiver indgav den 3. oktober 2012 en anmeldelse til Københavns Politi om tyveri af arkivalier fra Statens Arkivers samlinger. Anmeldelsen skete på baggrund af en henvendelse fra en borger, der nærede begrundet mistanke om, at der i en periode systematisk var stjålet arkivalier fra 2. verdenskrig fra henholdsvis Landsarkivet for Sjællands læsesal på Nuuks Plads i København og Rigsarkivets læsesal i Proviantpassagen på Slotsholmen i København.

Borgeren, som var en polititjenestemand, der i sin fritid interesserede sig for besættelsestiden, henledte opmærksomheden på to navngivne personer og oplyste, at tyverierne navnlig skulle dreje sig om materiale, der havde været fremlagt under retssagerne mod to navngivne personer efter det særlige straffelovstillæg af 1945.

Sagens indledende efterforskning

På baggrund af anmeldelsen indledte Københavns Politi efterforskning i sagen og gennemførte den 24. oktober 2012 ransagninger på de to navngivne personers bopæle og andre mulige opholdssteder. Der blev i forbindelse med ransagningerne beslaglagt et omfattende materiale, som medarbejdere fra Rigsarkivet, der deltog i ransagningerne, vurderede stammede fra Rigsarkivet. De to mistænkte personer blev ligeledes anholdt den 24. oktober 2012 og sigtet for tyverierne.

De to sigtede personer blev fremstillet i grundlovsforhør den 25. oktober 2012, hvor de begge blev varetægtsfængslet. De nægtede sig begge skyldige.

Efterforskning i relation til en politimands mulige hæleri ved erhvervelse af stjalne arkivalier

I forbindelse med den efterfølgende efterforskning af sagen fremkom der oplysninger om, at en del af arkivalierne var blevet videresolgt. En polititjenestemand rettede således den 26. oktober 2012 på baggrund af mediernes omtale af sagen henvendelse til Københavns Politi, idet han var blevet klar over, at han havde erhvervet nogle af de stjalne effekter. Den pågældende polititjenestemand var ikke identisk med den polititjenestemand, der oprindeligt havde rettet henvendelse til Rigsarkivet med sin mistanke om tyverierne.

Om de nærmere omstændigheder vedrørende polititjenestemandens henvendelse har Københavns Politi oplyst, at det fremgår af straffesagens bilag, at den pågældende polititjenestemand fredag den 26. oktober 2012, ca. kl. 13.00, rettede telefonisk henvendelse til lederen af Efterforskningsafdelingen på Station City, som behandlede den pågældende tyverisag. Polititjenestemanden oplyste ifølge politirapporten, der blev udfærdiget i forbindelse med afhøringen mandag den 29. oktober 2012, at han havde nogle genstande, som han mente, at han havde købt af en person med tilknytning til sagskomplekset. Ved afhøringen den 29. oktober 2012 forklarede han ifølge politirapporten om baggrunden for henvendelsen, at han havde fulgt med i mediernes dækning af sagen vedrørende tyveri fra Rigsarkivet. Torsdag aften (den 25. oktober 2012) fik han via medierne kendskab til forbogstaverne på en af de varetægtsfængslede i sagen og konkluderede på den baggrund, at han formentlig havde købt nogle effekter af denne sigtede.

Polisitjenestemanden blev ud fra de foreliggende oplysninger afhørt uden sigtelse, men han blev gjort opmærksom på, at han ikke havde pligt til at udtale sig. I forbindelse med afhøringen udleverede polititjenestemanden de effekter, som han havde købt af en person, som formentlig havde tilknytning til sagskomplekset, til politiet. Effekterne blev efterfølgende overdraget til Rigsarkivet til videre foranstaltning.

Københavns Politi fandt ikke, at betingelserne for at foretage en ransagning hos den pågældende polititjenestemand var opfyldt, idet der ikke var rimelig grund til at mistænke polititjenestemanden for noget strafbart. Polititjenestemandens egen forklaring blev således lagt til grund, herunder at han havde handlet i god tro. Der fandtes endvidere ikke bestemte grunde til at antage, at der kunne sikres genstande, som kunne tjene som bevis eller gøres til genstand for beslaglæggelse, idet den pågældende på eget initiativ havde rettet henvendelse til politiet og afleveret de effekter, som han havde købt, ligesom politiet ikke i forvejen var bekendt med den pågældendes handler.

Anklagemyndigheden traf den 6. september 2013 afgørelse om

at standse efterforskningen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, i sagen vedrørende polititjenestemanden. Det fremgår af den pågældende bestemmelse, at såfremt der ikke er grundlag for at fortsætte en påbegyndt efterforskning, kan beslutningen om at indstille efterforskningen træffes af politiet, såfremt der ikke har været rejst sigtelse.

Begrundelsen for at indstille efterforskningen var, at der ikke var rimelig formodning for, at den pågældende havde begået noget strafbart.

Der blev samtidig foretaget underretning af Statens Arkiver (Rigsarkivet) om, at efterforskningen blev standset. Som begrundelse blev det over for Statens Arkiver anført, at selv hvis efterforskningen fortsatte, ville det efter anklagemyndighedens vurdering ikke føre til, at den pågældende kunne sigtes for et strafbart forhold, ligesom der blev lagt vægt på, at der ikke var de nødvendige beviser i sagen til, at en domstol ville finde den pågældende skyldig i at have begået et strafbart forhold. I afgørelsen til Statens Arkiver blev der vejledt om muligheden for at påklage afgørelsen. Afgørelsen er ikke påklaget.

Yderligere efterforskning i relation til muligt hæleri ved erhvervelse af stjålne arkivalier

En anden person rettede ligeledes henvendelse til både Københavns Politi og Rigsarkivet, idet han havde en mistanke om, at nogle dokumenter, som han havde erhvervet, stammede fra det pågældende tyveri. Det præcise tidspunkt for henvendelserne fremgår ikke af sagen. Politiet indhentede imidlertid den 15. november 2012 rettens tilladelse til at foretage ransagning af den pågældende persons bopæl og rettede på den baggrund den 21. november 2012 henvendelse til den pågældende, hvor ransagningen blev foretaget og afhøring fandt sted. Den pågældende person blev afhørt uden sigtelse, men blev gjort bekendt med, at han ikke havde pligt til at udtale sig.

Den pågældende person forklarede ifølge politirapporten, at han var blevet kontaktet af den polititjenestemand, der anmeldte sagen, og af den pågældende gjort bekendt med, at han godt kunne regne med at få besøg af politiet. Det fremgår af afhøringsrapporten, at den pågældende forklarede, at da han hørte om sagen om tyveri af arkivalier fra Rigsarkivet i pressen, rettede han selv henvendelse til politiet på Station City og til Rigsarkivet, da han mente, at han måske var i besiddelse af et stykke papir, som stammede fra Rigsarkivet, og som han havde købt af den ene af de sigtede i tyverisagen. Han har til politirapporten navngivet den politimand og den medarbejder i Rigsarkivet, som han rettede henvendelse til, men der er ikke i straffesagens bilag fundet notitser, e-mails eller andet, hvorved forklaringen har kunnet verificeres. Det bemærkes i den forbindelse, at de bilag, der blev fremlagt i retten ved det retsmøde,

hvor retten gav tilladelse til ransagningen hos den pågældende person, ikke findes i straffesagens akter.

Efterforskningen i sagen førte endvidere til identificering af yderligere to personer, som havde erhvervet forskellige effekter fra den ene af de tyverisigtede. Den ene rettede politiet henvendelse til den 21. november 2012, hvor der i henhold til rettens kendelse af 15. november 2012 skete ransagning af hans bopæl. Der blev ikke under ransagningen fundet noget af interesse for sagen. Den pågældende person blev afhørt uden sigtelse, men blev gjort opmærksom på, at han ikke havde pligt til at udtale sig. Den pågældende oplyste, at han forud for politiets henvendelse havde været i kontakt med en polititjenestemand (ikke identisk med den polititjenestemand, som havde været omfattet af efterforskning om muligt hæleri), som han kendte fra samlermiljøet, og forespurgt denne om, hvordan han skulle forholde sig vedrørende nogle dokumenter, som han var i tvivl om, hvorvidt kunne stamme fra Rigsarkivet. Han havde efter polititjenestemandens råd rettet henvendelse til Rigsarkivet herom og afventede herefter, at politiet rettede henvendelse til ham.

Den anden person rettede politiet henvendelse til den 5. december 2012 på bopælen, hvor han ligeledes blev afhørt uden sigtelse. Vedkommende blev dog gjort opmærksom på, at han ikke havde pligt til at udtale sig. Den pågældende forklarede bl.a., at han havde købt forskellige effekter af den ene af de tyverisigtede i sagen, og at han i forbindelse med sagen havde rettet henvendelse til Rigsarkivet for at få oplyst, om effekterne var stjålne. Effekterne blev – da dette viste sig at være tilfældet – afleveret til politiet. Der blev ikke foretaget ransagning hos den pågældende.

Der indgår i sagen yderligere en politirapport vedrørende en person, som den 15. marts 2013 ligeledes blev afhørt uden sigtelse, men efter at være gjort opmærksom på, at han ikke havde pligt til at udtale sig. Den pågældende person havde i 2011 på en internetauktion købt en effekt (en kuvert), der viste sig at stamme fra Rigsarkivet. Sælger var formentlig en af de tyverisigtede. Det fremgår således af den såkaldte kosterberigtigelse i sagen, at den pågældende kuvert efterfølgende blev udleveret til Rigsarkivet. Det fremgår ikke af sagen, om der blev foretaget en ransagning hos denne person, ligesom der ikke ses at være udfærdiget en særskilt afgørelse om afslutning af sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Tyverisagens afgørelse

Sagen mod de to tyverisigtede blev indbragt for retten ved anklageskrift af 21. februar 2013. Der blev i hovedforholdet rejst tiltale mod begge personer for overtrædelse af straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1 (tyveri af særlig grov beskaffenhed), og

§ 194 (der bl.a. omhandler borttagelse, ødelæggelse eller beskadigelse af offentlige mindesmærker eller genstande, som hører til offentlige samlinger). Hovedforholdet var i anklageskriftet formuleret således:

”ved ad flere gange i perioden februar 2009 til 24. oktober 2012 fra det tidligere Landsarkiv for Sjælland, Nuuks Plads i København, og fra Rigsarkivet, Rigsdagsgården 9 i København, i forening og efter forudgående aftale at have stjålet ikke under 1.045 arkivalier til anslået værdi mellem 1,5 og 3 millioner kroner, hvilke arkivalier er unik og uerstattelig kulturarv, da arkivalierne i al væsentlighed udgøres af dokumenter om danskere i tysk krigstjeneste under 2. verdenskrig, idet de tiltalte enten sammen eller hver for sig besøgte arkiverne og fik udleveret materiale til gennemlæsning under dække af at have en forskerlignende interesse, hvorefter de tilegnede sig noget af det udleverede ved blandt andet at rive det ud af det udleverede materiale og gemme det i en medbragt udhulet blok, hvorefter materialet blev opbevaret på [den ene tiltaltes adresse] i København, og hvor de tiltalte enten sammen eller alene videresolgte noget af materialet til et p.t. endnu ikke endeligt opgjort beløb.”

Begge de tiltalte erkendte sig skyldige, idet de dog alene erkendte tyveri for en værdi af ikke over 1 mio. kr., ligesom de ikke erkendte, at forholdet var begået under dække af at have forskerlignende interesse. Den ene af de tiltalte nægtede endvidere at have deltaget i nogen form for videresalg.

Der var endvidere under sagen rejst tiltale mod den ene tiltalte for tyveri efter straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1, ved:

”i tidsrummet mellem den 1. januar 2008 og den 31. december 2009 fra [navn på virksomhed] i København, hvor [tiltalte] var ansat, at have stjålet ca. 60-70 kg. arkivalier, som Ordenskapitlet på Amalienborg havde sendt til sikkerhedsmakulering hos [virksomheden], hvilke arkivalier har stor værdi i samlerkredse, hvorefter materialet blev opbevaret på [tiltaltes adresse] i København, og hvor tiltalte videresolgte noget af materialet til et p.t. endnu ikke endeligt opgjort beløb.”

Den tiltalte erkendte sig ligeledes skyldig i dette forhold, idet han dog nægtede at have videresolgt noget af materialet.

Sagen mod de to tiltalte blev afgjort ved Københavns Byrets dom af 17. maj 2013, hvorved de to tiltalte blev fundet skyldige i overensstemmelse med tiltalen, dog således at retten alene fandt bevis for, at værdierne androg over 1 mio. kr. samt, at det ikke ansås for bevist, at den ene tiltalte havde deltaget i videresalg over internettet af stjalne effekter.

I forholdet vedrørende tyveri af arkivalier fra Ordenskapitlet fandtes den tiltalte skyldig i overensstemmelse med tiltalen, idet det dog ikke fandtes bevist, at der var sket videresalg af det stjalne.

De tiltalte blev idømt straf af henholdsvis 2 års fængsel og fængsel i 1 år og 9 måneder. Dommen blev ikke anket.

Efterfølgende anmeldelser fra Rigsarkivet om tyveri af arkivalier

Københavns Politi modtog i februar 2015 en supplerende tyverianmeldelse fra Rigsarkivet. Denne anmeldelse indeholdt ikke en præcis angivelse af, hvilke yderligere arkivalier Rigsarkivet anså for stjalne.

Denne sag blev den 23. april 2015 henlagt i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 1, idet der ikke fandtes grundlag for at indlede efterforskning.

Baggrunden for afgørelsen var, at en efterforskning af sagen ikke kunne forventes at bringe sådanne beviser til veje, at en konkret person kunne sigtes for tyveri af effekter fra Rigsarkivet.

Københavns Politi lagde ved sin afgørelse bl.a. vægt på, at det af anmeldelsen fremgik, at gerningstidspunktet ikke kunne fastlægges nærmere, herunder om tyveriet af de nu konstaterede manglende effekter var sket før eller samtidig med tyveriet fra Rigsarkivet, som blev pådømt ved Københavns Byrets dom af 17. maj 2013. Københavns Politi lagde endvidere vægt på, at efterforskningen i forbindelse med den tidligere sag ikke havde kunnet afdække yderligere tyverier, samt at der ikke sås at være yderligere efterforskningsmuligheder i sagen.

Det skal i den forbindelse nævnes, at såfremt der fremkommer nye oplysninger i sagen, kan efterforskningen genoptages.

Københavns Politi efterforsker i øjeblikket endnu en anmeldelse fra Rigsarkivet, der ligeledes vedrører bortkomne arkivalier fra 2. verdenskrig. Anmeldelsen blev modtaget den 31. august 2016. I forbindelse med denne efterforskning blev der under en ransagning sikret en del arkivalier, som er blevet undersøgt af Rigsarkivet, og ca. 370 arkivalier er tilbageleveret til Rigsarkivet under henvisning til arkivlovens § 16, hvorefter private personer, virksomheder eller institutioner, som er i besiddelse af arkivalier hidrørende fra tidligere eller eksisterende statslige myndigheder, skal aflevere arkivalierne til Rigsarkivet. Der er ikke rejst sigtelse i sagen, men to personer er i forbindelse med deres afhøring gjort opmærksom på, at de ikke havde pligt til at udtale sig.”

Justitsministeriet har endvidere fra Rigsadvokaten modtaget følgende bemærkninger til Rigspolitiets oplysninger:

”Statsadvokaten i København har bemærket, at hvis en anmeldt polititjenestemand er tjenestegørende i den politikreds, der som udgangspunkt skal behandle sagen, skal sagen forelægges for statsadvokaten med hensyn til, om sagen skal behandles af en anden politikreds. Denne forelæggelse ses ikke at være sket i den pågældende sag. Ved vurderingen af, om sagen skal behandles af en anden politikreds, lægger statsadvokaturen som udgangspunkt vægt på, om sagen kan behandles af politikredsen selv i en afdeling, hvor der ikke er direkte relationer til den anmeldte polititjenestemand, og hvor den pågældende således ikke gør – eller inden for den seneste tid har gjort – tjeneste. Københavns politikreds har en sådan størrelse, at det i almindelighed vil være muligt at overlade behandlingen af sagen til politikredsen selv. På det foreliggende grundlag er det således statsadvokaturens vurdering, at man ville have besluttet, at Københavns Politi kunne behandle sagen.”

Der henvises i øvrigt til Justitsministeriets besvarelse af 3. februar 2017 af spørgsmål nr. 83 (Alm. del) fra Folketingets Kulturudvalg og Justitsministeriets besvarelse af 7. april 2017 af spørgsmål nr. 438 fra Folketingets Retsudvalg. Der henvises endvidere til Justitsministeriets samtidige supplerende besvarelse af spørgsmål nr. 82 (Alm. del) fra Folketingets Kulturudvalg.